

Letos v únoru uplynulo 90 let od založení Spolku československých pojistných techniků, jehož nástupkyní je od roku 1992 podle svých stanov Česká společnost aktuárů. Ve styku se zahraničními institucemi, spolek vystupoval jako Association des Actuaire tchecoslovaques. Výročí je pro nás významné tím, že řadí Českou společnost aktuárů na 19. místo podle starobylosti mezi současnými 62 společnostmi, které jsou řádnými členy Mezinárodní aktuárské asociace (IAA).

Vývoj finančních institucí v posledních letech je provázen růstem důrazu na řízení rizik a aktuárské společnosti se zabývají problémem, jak konkurovat podnikavým sdružením, vydávajícím osvědčení o kvalifikaci rizika řídit. Nedávno se Groupe Consultatif Actuariel Européen obrátila na Českou společnost aktuárů se žádostí, aby rozeslala vlivným odborníkům dopis o schopnostech aktuárů pro tuto činnost.

Problémem anglosaských asociací a společností, řídicích se jejich vzorem, je to, že odbornost svých členů dokládají pouze osvědčením, které samy vydaly. Česká republika spolu s dalšími středoevropskými zeměmi, skandinávskými zeměmi, Belgií a Holandskem má tradici vysokoškolského vzdělávání aktuárů, založenou na spojení finanční a pojistné matematiky s matematickou statistikou, a s převažujícím vlivem jedné nebo pouze nevelkého počtu škol.

Není třeba dokládat, že absolventi matematicko-fyzikální fakulty UK se dobře uplatňují na vedoucích místech při řízení rizik. To je v bankách a pojišťovnách i v odborném tisku dobře známo. Z této úvahy vznikla myšlenka uspořádat soubor přednášek Matematika a řízení rizik jako ukázkou, kde všude absolventi studia matematiky a fyziky působí.

Finanční a pojistná matematika na fakultě se opírá o významnou tradici. Po vzoru Vídně byl od studijního roku 1904/05 zahájen na České technice v Praze Dvouletý učební běh pro pojistnou techniku. Zasloužil se o to prof. Gabriel Blažek, jeden ze zakladatelů Jednoty českých matematiků a fyziků, mladočeský politik, od r. 1897 náměstek vrchního ředitele a později vrchní ředitel Hypoteční banky. Pro přírodovědeckou fakultu UK schválilo ministerstvo školství a národní osvěty v r. 1921 Cyklus přednášek z pojistné matematiky a matematické statistiky, jehož garantem byl prof. Emil Schoenbaum, člen ředitelství Všeobecného penzijního ústavu a autor pojistné matematické zprávy k návrhu zákona o sociálním pojištění (1924). Oba kursy byly v r. 1946 zákonem o studiu statisticko-pojistném přeměněny na vysokoškolské studijní obory. Při založení matematicko-fyzikální fakulty UK její katedru matematické statistiky utvořili učitelé magisterského studia matematické statistiky, pojistné matematiky a ekonometrie na přírodovědecké fakultě UK a učitelé matematické větve statisticko-pojistného inženýrství na ČVUT. V nových ekonomických podmínkách byla na matematicko-fyzikální fakultě UK v roce 1992 zahájena výuka magisterského oboru Finanční a pojistná matematika a později rovněž zavedeno doktorské studium.

V tomto sborníku je uveřejněna většina přednášek proslovených v cyklu Matematika a řízení rizik v rámci Semináře z aktuárských věd. Cyklus zůstane na programu semináře i v dalších letech, protože seminář považujeme za vhodné fórum pro výměnu zkušeností matematiků a fyziků působících ve finanční sféře. Děkujeme přednášejícím za hodnotná vystoupení a pojišťovně Kooperativa za úhradu nákladů spojených s vydáním sborníku.

Petr Mandl